

פרוטוקול מספר 8/ב
מישיבת הוועדה לעניני פנים
שהתקיימה ביום ג', כ"ג כסלו תשי"ז - 27.11.56
בשעה 08.45

משתתפים:
י. ריפתין - יו"ר
י. ישעיהו
ח. מגורי-כהן
ס. סאלם
א. עבאס
ש. פרלשטיין
י. שופמן

מוזמנים: שר הפנים י. בר-יהודה

סדר-היום: סקירת שר הפנים על שאלות הנוגעות לסעת חרנם.

היו"ר י. ריפתין: פותח את הישיבה.

ברצוני להודיע לחברים שבהתאם להחלטת הכנסת ייכנס לוועדת הפנים חבר הכנסת בר-רב-האי במקום חבר הכנסת עמי אסף.

בנוגע לסיור מטעם הוועדה, באתי בדברים ש יו"ר ועדת חוץ ובטחון שטען שהענינים באזור הסדובר נמצאים בפירוש בתחום הוועדה שלו ולא של ועדת הפנים. בינתיים נודע שוועדות אחרות של הכנסת נוסעות. מזכירות הכנסת מצדה טוענת שהשרים הסובנים הם המזמינים את הוועדות.

שר הפנים: לא חשבתי שבענין זה יכול אני להיות בעל-יזמה, אבל אברר את הדבר.

במשך חדשים חיינו בהרגשה שמכנינים מלחמה נגדנו, במסח של מדינת-ישראל. לכן היו ההכנות שעשינו מכוונות לאפשרות שכוח זר מזויין יפלוס למדינת-ישראל ויפציץ אותנו. היות ומה שקרה בסבוע זה היה לו אופי אחר לחלוטין - לא הופעלו חלק מהדברים שהיינו מפעילים אילו עמדנו אנו בפני התקפה נגדנו. אבל גם במצב שהיה נתגלו תקלות טובות. עכשיו אנו מפעילים מספר ועדות בין-מסודרות שיבדקו מה לא פעל כהוגן.

מה היו התקלות העיקריות? ראשית, פעולה הנועסית במרחקים כאלה, והסעת חטיבות שלמות של צבא בדרכים בלתי-סלולות במדבר, דרשה כמות כלי-רכב ואיכות כלי-רכב טובה לחלוטין מזו שהיינו זקוקים לה אילו היה זה בתוכנו. היות ואיכות כלי-הרכב מרוכזת בעיקר במרכזים גדולים: הקואופרטיבים הגדולים, תנובה, סולל-בוונה, העיריות וכו', לכן היו אלה דוקא צוטי-הפעולה הללו שניזוקו ביותר, ומהם נלקחה כל יתרת הרכב. לקחו, למשל, לסם הובלת סים במדבר - דבר שלא היה בתכנית - סיכלי-חלב וכדי-חלב. עי"כ היתה גם אספקת החלב לערים יותר מצומצמת. היו יסובים מרוחקים סנגרם להם עי"כ נזק כלכלי עצום, כי החלב נחמץ ונשפך וגם חלק מהירקות אי-אפשר היה להוביל.

סד הפנים:

כלומר: בענין זה קרו כמה וכמה תקלות, ומנסים עכשיו להבטיח ענין זה ע"י הצעות אחדות, לפיהן תהיה חידת הובלה בכל מחוז, ע"י מרכז מחוזי, תחנה רזרבית לדברים שלגביהם מורגש קוסי מיוחד. כי הין גם כמה תקלות בסזון, אם כי בפינות בודדות. הכיבוננו לזמן כזה כ-100 מחסני רזרבה בכל קצות הארץ, כדי שלא צריך יהיה להתחיל בהעברות גדולות בזמן כזה. אבל לא חסבנו שבטוב הראסון צריך יהיה לפתוח את המחסנים הללו. ורק בסוף הסבוע הגענו לארגון דרכו אפשר לקבל את הרסיון לפתוח מחסן רזרבי. במקומות כאלה, לרגל היעדר כלי-דרכ, נוצר מצב חריף למדי. היתה, למשל, סועצה אזורית אחת שבמאפיה המרכזית שלה היה קמח רק לסלוסה ימים, ועד שהוסדרו העצמיים עברו יומים בהם היתה הסועצה האזורית עם 10-12 יטובים מרוחקים ללא לחם. עוד דברים מסוג זה קרו בפינות בודדות.

אבל היות והמצב החריף ביותר נמשך רק ימים אחדים, לא היה המצב כל-כך נורא, מאחר שגם בעזרת הצבא ארגנו פלוגות עזרה-ראסונה של רכב, גם מתוך הרכב שגויים ע"י הצבא. בעיקר לסם העברת סזון.

בנוגע לענין המים, התברר שגם אחרי הבטחת המים בצנור לכל מקום יש הכרח שבכל מקום שאין בו באר יהיו מיכלים-מיט או בורות-מים שתהיה בהם רזרבה ל-2-3 ימים למי-שתיה. כאשר פוצצו הפידאיון את הצנור הגדול של המים, היו בכמה מוסכים קסיים גדולים כי צריך היה להביא אליהם מים מיכלים כיון שבטקום עצמו לא היה טום סלאי. אבל זהו דבר שאינו יכול להיעשות במהירות, והוא כרוך בהוצאות כספיות גדולות ברוב המקומות. אנו מנסים עתה לבדוק אם לא כדאי לנסות ולמצוא במקומות כאלה אפילו כמות קטנה של מים עליונים, כדי שתהיה בהם באר. דבר זה לא יעלה בזול, אבל באר כזו תסמס כרזרבה במקום מיכלי-מים.

גם בנוגע לדלק היו מספר ימים בהם היה קוסי גדול, מפני שהעברות הדלק היו למרחקים הרבה יותר גדולים מאשר באופן רגיל ויותר מסחטבנו, ומרכזי הדלק נמצאים כולם בצפון. בטעתו היתה תכנית לעשות סטהו במרכז, אבל דבר זה מצריך הסקעה כספית גדולה.

תוך כדי הטיפול הנעשה עכשיו לקביעת האמצעים על-מנת להגיע לחסכון בדלק, נגיע גם לאפשרות להבדיל בין צרכנים חיוניים מאד, צרכנים חיוניים וצרכנים פחות חיוניים. במחסור בן-הימים שהיה, היה הקוסי הגדול בכך שאת הבנוין קיבל זה שעמד הראסון בתור. אם צרכן הסולר לטרקטור הגיע במקרה במאוחר לתור, או אם הרופא לא הספיק להגיע הראסון - לא היה להם דלק. כי אנו דאגנו להספקת דלק ולא לחלוקתו. עכשיו יכיבו גם את הצד הזה.

כוח אדם: - על יסוד מה שאמר הצבא הנחנו סכל התגייסות תהיה פחות או יותר הדרגתית. והיות והפעם היתה ההתגייסות לא-הדרגתית, היו גם כאן קסיים לגבי מספר אנשים מצומצם אבל בכמה צומתות חשובים מאד. קודם גייסו את האדם, ואח"כ צריך היה לחפש אותו כדי לשחררו. את העבודה בקטר לענין זה כבר התחילו, ועכשיו יש לסיימה. ואתן רק דוגמאות אחדות של תקלות מסוג זה:

אם לוקחים בסועצה אזורית מרוחקת את האופה מהמאפיה המרכזית - נשאר אזור שלם בלי לחם אפוי. בת"א לא גייסו את כל האופים, ואפשר היה להסתדר עם אלה שנשארו. אבל במרום-הגליל נשארה ביריה בלי לחם, היא ועשרה יטובים נוספים. דבר זה נמשך עד שהצליחו למצוא את האיט המיוחד הזה שיוכל לאפות את הלחם. דבר כזה חייב להיות ידוע מראש, והאיט צריך להיות מרותק. למרכזים המחוזיים תהיה אפשרות לדחות את גיוסו של אדם למספר ימים, כי לאחר שהאיט כבר מגוייס, קשה למצוא אותו באמצע המדבר ולהחזירו.

היה למשל יטוב אחד שבו לקחו בבת-אחת את ראש הסועצה, את סגנו, את המזכיר ואת הגזבר. היטוב אינו מעריך בדרך-כלל את העבודה הגדולה, החסונה והסקטה שעושות רוב-רובן של הסועצות האזוריות במתן עזרה מיידית לצורך. כי עד שהסתדרו התסלומים למטפות המגוייסים היו כאלה שכבר למחרת הגיוס לא היה להם מה לאכול.

סדר הפנים:

המועצות דאגו גם להזנת ילדי המגוייסיים שמצבם רע. התחילו גם בפעולה טוועפת בהג'א. כל העניינים הללו נעשים דרך רשויות מקומיות ולפי יזמה שלהן או תביעה שלהן. גם האגף במסדר הפנים שהיה קשור לרשויות המקומיות לתפקידים הסיועיים הללו היה פעיל מאד. הקמנו גם מסדר בת"א על-סנת שאפשר יהיה להיות קרוב יותר לטרכזים הצבאיים והאחרים הסתפלים בכל העניינים הללו.

באזור ירוסלים היו למסל סניפים-סלוטה מקומות שבהם לקחו את סנהל הצרכניה שהוא העובד היחידי בה. הוא סגר אפוא את הצרכניה מבלי למסור את הספתחות למישהו, כי הוא צריך הרי למסור חשבון. ואם נסגרת הצרכניה בישוב כזה - זהו המקום היחידי בו אפשר לקנות משהו. או אם מגייסים במקום כזה את המוריך - סוגל המקום מאד-מאד. אילו אפשר היה לדחות את גיוסו ליום אחד היה הדבר סתדר. המרכזים המחוזיים הללו טרם אוסרו עד עתה ולכן פועלים באופן גלתי-דטמי. למעשה בירוסלים פועל הדבר, אבל הוא פעל לא בכוח החוק אלא בהסכמה הדדית. גם בבאר-טבע פעל ההסדר, ובסני המקומות הללו נעשו דברים חשובים ביזמת הממונים על המחוזות. אבל בת"א לא יכול הדבר לפעול.

הג'א בעצם לא עמדה למבחן, ואיטט מאתנו אינו יכול להצטרף על כך. אבל עד כמה שאפשר לדון לפי ההכנסה-לתוקף המהירה - תוך שעות - של ההאפלה, נדמה שאפשר להיות סבעי-רצון מענין זה.

התחלנו בכל המקומות, דרך הרשויות המקומיות, בפעולה מוגברת לבנין מחסנים וטוחות. אבל אנו עומדים עכסיו ערב שלוש חודשי הגסטט הגדולים, ויש סוגי קרקע שאם אין הטוחה מכוסה, ואם אין סידור סיוחד נגד חדירת מים - דבר הדורס הוצאות נוספות בכסף ובעבודה - הרי זהו אמצעי דחוק עד מאד, אם כי ברור שגם במקומות אלה מוטב עם טוחה מאסר בלעדיה. יש גם מקומות בהם עצם הקטת הטוחות קטורה בהוצאות גדולות מאד, כמו בירוסלים בחלקה הסלעי או בחיפה, שבסביבת קרית-חיים החול הוא נודד ועל ההר יש סלע. יש מקומות בהם מטס אי-אפשר לעשות טוחות.

העסדתי סאלה בנוגע לקציבת דסיטת מקומות בעלי עדיפות א', על-סנת להכסיר את סכומי הכסף ואח החומרים שהקפאנו בטעמו. הצעתי סכל אזור נתניה - לא רק העיר אלא כל הרצועה הצרה במדינה - ייכנס לעדיפות א' זו, כדי סיינתנו עכסיו הכספיים לבניית מחסנים, סאותם יש להעדיף על סקלטים הדורסים גם כסף וגם זמן. פניתי גם בהצעה להקים קרן הלוואות לאנסיים פרטיים באמצעות הרשויות המקומיות, תוך הנחה סאולי לא הכל יחזור, אבל על כך טרם קיבלתי תשובה.

גם בענייני פיננוי וסעד - לאטרנו - עד עכסיו לא הועמדנו בנסיון הפעלה. בכל מקום הוכן האפרט, הקטנו רסות מרכזית ורסויות מקומיות לפיננוי וסעד. הכוונה היא רק לטי סמקבל הוראה לפיננוי, לא סי סרוצה לעזור את הסקום מרצונו הפרטי. אבל אם הצבא יאסר למישהו לפנות מקום כלשהו, אם אם נפגע בית והאנסיים נסארו ללא קורת-גג, אז פועל הסירות הזה. בירוסלים יש בכך קוסי-טה, כי אם יתעורר כאן צורך כזה יקיף הדבר מספר אנסיים רב, והנחנו סבלי כניסת המסטרדה לענין כאלמנט ספנה, אי-אפשר יהיה לעשות זאת. המסטרדה תהיה הטבעת למעשה את הפיננוי, אם תבוא הוראה על פיננוי, אם כי אין המסטרדה צריכה לפסות זאת בעצמה או על חשבון תקציבה היא. פיננוי אנסיים, וטיים וילדים צריך להיעשות ע"י כוח קווי-צבאי. לצערי לא הגענו עם המסטרדה עד עכסיו לכלל הסכמה בענין זה. לגבי כל הארץ אין בכך צורך, פרט לירוסלים. ולגבי ירוסלים נצטרך עכסיו להבהיר את הענין.

יש ענין סעליו התלוננו טרה כל הרשויות המקומיות, ונדמה לי שבצדק. הן סותפו בעול במידה לא יחסית, ולא סותפו בעצה לסידור. פניתי במיוחד לכל המסדרים. חלק מהם עשה שלהבא יתקנו את הדבר. לא כולם נענו עד עכסיו. כפי סאתם יודעים, למסל, הוכחו כל מיני צווי-חירום ויש ועדת ערדים. פניתי לסר המספטיים ואסדתי לו: רצוי סאחד מסלוטת חברי הוועדה יהיה בא-כח רסות מקומית. לי נראה סכל זמן סלא יקוטו הרסויות המחוזיות סעליהן דיברתי, וכל זמן שבאי-כוח הרסויות המקומיות לא יהיו בתוך הענין הזה, תלקה הפעולה. תיאורטיית, הכל מביינים ומסכימים. מעטיית לא יצא הדבר עד עכסיו לפועל.

סדר הפנים:

כתבתי תזכיר קצר על יסוד הנסיון שהיה ביחד עם תזכיר ועדת סל'ח-סל'ח. בין הדברים שאנו מזכירים, הדורסים סיבוי, יש לצייין את הריכוז הסופרו של כל מה שהיה קשור בסחרורדים מחובה. ברור שההוראות הכלליות חייבות להינתן על ידי סטודים מרכזיים. אבל היוצאים-טן-הכלל כמעט אין אפשרות פיזית שייקבעו במרכז אחד. והיו מקרים לא מעטים שלם שחרור מכונית-מסא אחת צריך ראש עיריית צפת, למשל, לנסוע לחיפה, ומסוט ליפו, בימים בהם אין הוא צריך לעזוב את צפת. בכך יש קצת תוצאה של הרגלים גרועים מצד אנשי הרשויות הטקטיות שלפיהם אין פועלים דרך המסדר שבמרכזם, אלא נוסף לפניה הם רצים לפקוד גם אישית, מתוך הנחה שיקדימו את מישהו מהבוכים האחרים. נוכחנו לדעת שאותם המקרים שהוסדרו על הצד הטוב ביותר, הוסדרו ב-90% כאשר נעשו דרך סדר הפנים. אבל ההרגל הזה נמשך, אפילו בענין מצבם הכספי של הטקטיות.

אשר למצב הכספי, בדרך-כלל היה מצבן של הרשויות הטקטיות כזה שלא איפשר להן הסכונות רבים בקופתן או בבנקים. במקרה הטוב הן היו ללא גרעון, כמעט שהיד לפת. למחרת הגיוס פסק זרם ההכנסות. למשל, עירייה כמו רמת-גן הגיעה ביום סטויים ל-5% מטידת הגביה מצריכה היחה להגיע אליה אילו היו גובים מאה-אחוז במסך הסבה. עכסיו הוטב קצת המצב, והגיעו ל-60%-55. במקטות קטנים אחדים היה המצב יותר טוב, מסוט שסם, על יסוד יחסים אישיים, פנו למי שלא גוייס ולמי שיש באפשרותו, וביקשו שיקדים את המסלום, וחלקם אף עשה זאת. אבל, אם כי צריך לוטר שבדרך-כלל ההתגייסות האיטית אינני יודע אם יש דוגמה לה בעולם, הרי ברגע שהגיע הענין לכיס - היה המצב שות טוב. אפילו בענין המכוניות היה כך. חלק מהמכוניות נלקח מהטוטדות הציבוריים ומקוואופרטיבים, מסוט שחלק מבעלי המכוניות הפרטיות התייצב אמנם אישית, אבל את המכונית העמיד במקום כלשהו ולא הביאה.

ואתן דוגמה: בכפר-סבא גלינו תסע מכוניות סוג א'. נהגי המכוניות קיבלו בנת-אחת סני פתקים, האחד עבור הנהג והסני עבור המכונית. הנהג התייצב לפי הפתק שקיבל, ואילו את הפתק של המכונית הכניס למגירה ואמר בבית סיסטמו על הפתק ועל המכונית. ולכן גייסו את המכוניות של העירייה בכפר-סבא להובלת אספה.

מצד סני, היוצאותיהן של הרשויות הטקטיות גדלו. ההכנסות פחתו בחודס זה באופן קטטורופלי, והעיריות הוצעו במצב חסור מאד. עסינו פעולה לעזרה מהירה, והקדמנו בהרבה את המענק. למעטה נתנו לכל הרשויות הטקטיות את המענק עד פברואר, חלסיים-סלום טראס. את כל התסלוטים שהיו צריכות לסלם לפי הסבונות של עבודות שבגטרו היו מסלמות בדרך-כלל בטוף החודס בעד החודס הקודם. עכסיו הולך כל מה שנכנס יום-יום לאוצר. גם בכך היחה תקרית אחת או שתיים, התקטרת עם סר הסעד שהנטיח באוצר - והדבר אף הוצא-לפועל טיד - סכל סכוטי הסעד גם בעד ספטטבר וגם בעד אוקטובר יסלחו למקטות. התקטרת עם סר החינוך בדבר הקדמת של סכום הפסך הניתפים על חטבון חזנת הילדים בבתי-הספר. קרתה תקלה במקום כלשהו, ופתוך טעות הוכנס הספום הזה לקלירינג והודיעו שאין מסלמים, וקם דעס גדול, אבל האוצר הוציח לי סדבר זה נעטה רק במקום אחד, ובטעות, והדבר תוקן. גם בטס-הפנסה קרתה תקלה, עיקלו דוקא בימים אלה רפוט של עירייה שלא טילטה, אבל בדרך-כלל הלך גם האוצר לקראת התביעות, אם פי לא בטידה סדרטנו.

אבל אני חוטב ספל זה איננו מספיק. את החודס הזה אני חוטב סלא יסיונו עד סוף הסבה. אפילו אם תפתח ההפנסה רק בחלקיה-12 או ה-15, זהו דבר שהרשויות הטקטיות לא יוכלו לעסוד בו. הטטטלה החליטה ביישיבתה האחרונה להעביר עפון זה לועדת הסרים לענייני כלכלה. סר האוצר מתנגד לעת עתה לכל הצעותי בטטח זה. אטוח אתו סוב היוט-סחר. אבל עד זסיבת ועדת הסרים אשר תדון בטאלה אינני חוטב סאני יכול למסוד מה הן התביעות הקונקרטיות, אם כי ברור שטופרטים לעסות טטהו כדי לפסות את היוצאות הטיוחדות הללו ברשויות הטקטיות, בטס סדרטנה פעולה בזאת לאוצר עצמו.

בדמה לי סאלה הם הדברים העיקריים, בצפולים לענין את ועדת הפנים, בהם חלק הסייך יותר לוועדות אחרות, אבל תוסדים בקטר כה הדוק עם העניינים סוועדת הפנים מתענינת בהם, סחסנתי לצפון למסור לוועדה זו גם עליהם.

ס. פרלסטין:

יש לציין מספר תקלות חמורות לסדי, בעיקר באגף כוח אדם. בוועדת הפנים של הכנסת השניה נאמר שיש ריסום סדוייק של כל אנשי תלואים, לאיזה ספעל הם שייכים ואיזה סוג של אנשים צריך לגייס רק בסורה האחרונה. אי-ההתחשבות בכך עלולה לסתק את העבודה בספעלים טובים. בענין זה נתגלו תקלות חמורות לסדי, כמו סקרה האופה באיזור הסרוחק. ראינו סקרים דוטים בת"א, בה היו 20 סאפיות סגורות בימים הראשונים מסום שאחד האנשים הסרכזיים בסאפיה גוייס. סוחחנו על כך עם סטרד הססחר והתעטיה, עם טר יפה, כי לכמה פרברים הגיע הלחם אחרי-הצהרים בסקום בבורק.

סקרים דוטים אירעו גם בתעטיה. בסקרה אני יודע על ספעל העובד בסביל מסרד הבטחון, האורג הראסון גוייס בו, והייצור סוחק. ייתכן ססבחינת הייצור אין זה נורא, אבל הדבר הביא לידי אבטלה. האיש הזה טרם סוחרר עד היום, על אף כל הכרטיסיה הססועפת שהודיעו עליה. זוהי תקלה חמורה, כי ברור סאי-אפסר לסלם לפועלים סאינם עובדים, וגם סצבם של בעלי-התעטיה איננו סזהיר ביותר.

כאן קרה, לדעתי, דבר הסעון בדיקה דחופה, מסום שלא התחסבו בריסום ובכרססת, והגיוס נעסה אוטוטאסית.

לפני חדשים אחדים היתה לי סיחה על הנושא של סנת: ברזל בכל בית, ואינני סדבר על העסירים היכולים לאגור ולסלם סחירים יותר גבוהים. אני סתכוון לסקרים סאיס הצרכניה גוייס, כפי ססיפר הסד, והאנשים נסארים ללא ספק, או על סקרה של הפצצה כסאנסיים יוסנים כל היום בסקלט ובססן ימים סלמים אינם יכולים לצאת. בסקרים כאלה יכולה התקלה החמורה ביותר להתארע כסיוצאייט או כסבכנסים לסקלט, ואנו יודעים סבלונדון נהרגו באחת ההפצצות הרבה יותר אנשים סנדחקו לסקלט טאסר ע"י ההפצצה.

טר הפנים: הייתי בת"א בזמן אזעקה, אם כי לא היתה אז הפצצה. הלכתי לראות את הסקוסות שהם בבחינת סקלטים, והתפעלתי מהסקס של הציבור.

ס. פרלסטין: לדעתי אין להפריז בענין זה, ואין לסטון על כך יתר על המידה.

אני חוזר אפוא וסוען: חבילה סתכלול מספר סצרכים, חבילה של 10-20 ל"י סתהיה בכל בית, על כל צרה שלא תבוא. אני יודע שהחברה לנאסנות של רסקו היתה סוכנה להכין את הסרסם לחבילות אלו. ואם אומרם סדבר זה יכול להביא לידי בהלה - הרי עכסיו אנו לאחר סעסה, וכדי לסנוע תקלות - אסילו תקלות של עליית סחירים - צריך להכין סנת-ברזל כזאת. אם עקרת-הבית תודע שיש בביתה סנת-ברזל כזאת - לא תרוץ ותציע סחיר יותר גבוה. דבר זה יסנע בהלה, ועל הוועדה הסתאיסה - אולי לא ועדת הפנים - לתת את דעתה לענין זה.

י. יטעיהו: הסר אטר ברסאסית דבריו שהסידורים סנעסו, נעסו תוך סחסבה סטה סעלול לקרות יקרה אחרת, ולסזלנו היה סהלך-הדברים הפוך. אך לא ברור אם כל הסידורים היו עומדים בסבחן בסקרה הראסון.

עדיין אנו רחוקים מסקס עולמי, הן מבחינתנו ססדינת-ישראל והן מבחינת העולם, וסלחמה ביפינו היא דבר סאי-אפסר לראותו ססרחקים אלא זה דבר הנופל עלינו לפתע. האם אין אפוא סקום לתכנן תכנית לימים רבים?

טר הפנים: מה שהוכן, הוכן לתקופה סמוטכת.

י. יטעיהו: אני סתכוון לכך שההכנות יהיו על כל צרה שלא תבוא. אולי הגיע הזמן לכך סכל תכנון הבניה שלנו, עם סבנים תת-קרקעיים הנהפכים לסקלטים, ייהפך לענין ארגאני, לחלק בלתי-נפרד של תכנית הבניה שלנו.

שר הפנים:

זה קיים גם היום.

י. ישעיהו:

צריך להפוך זאת לנחלת הכלל.

הוא הדין בענין השירותים, בעיקר מים, תחבורה מצומצמת ומזונו. שעת החרום יוצרת מרחקים גדולים. לא צריך להשאיר שום אזור בשעת מצוקה בלי מעט מים. גם הצעתו של חבר הכנסת פרלשטיין בענין אספקה יכולה לתת קו מחשבה. צריך לחנך את האזרחים דוקא בימי שלום והפוגה, שיהיו תמיד מוכנים. צריך למסור לידי האזרחים חלק גדול של ההתגוננות הכללית. אילו היו השלטונות צריכים, למשל, לעסוק בענין ההאפה - לא היה הדבר מסתדר כפי שהסתדר כשהוטל העול על האזרחים. כל זה הוא ענין לחינוך.

שר הפנים:

דוקא בטקרה זה שלחנו את קצין המחוז לסם.

י. ישעיהו:

האם לא נכון אפוא שהמסמלה תכין תכנית לאורך-ימים, שיהיו חיינו בנויים בצורה מסעית-חירות לא תמצא אותנו בלתי-מוכנים, ותבוא מתי שתבוא?

ח. מגורי-כהן:

היינו עדיין לליקויים שונים בשבוע הקרוב. אם כי יש להוקיר את יחס האוכלוסיה לענין. אנשים רבים אשר אינם משרתים בצנא מסיבות גיל וכו', מופנים להג'א. לאנשים אלה לא היתה ידיעה מינימלית בעניני הג'א. באו למסל לביית-ספר ואמרו: סדרו שוחה, והצביעו על מקום לחפירת השוחה. והשוחות, סכנתן מרובן על התועלת שבהן: על-יד בית, במקום שקיר עלול להתמוטט, או על-יד צריף או פחון אשר בטקרה של תבערה עלול לצלות את האנשים בשוחה שבקרבתו. ראיתי זאת באור-יהודה, או בנתניה. גם חפר אזור שוחה ביזמתו הוא, באו ואמרו לו: המקום רחוק, לא תספיק לרוץ לסם. עשה זאת ליד הקיר של הבית.

בערים הגדולות יש בתי-ספר שאין בקרבם סטח פנוי, בי"ס בעל 3-4 קומות עם קרוב ל-50 ילדים בכל כיתה. גם אי-אפשר לבנות מקלט או אפילו שוחה שתספיק לכל בית-הספר.

רוב הבתים המשותפים הם מקומות נוחים לפגיעה. בתים אלה צפופים, והאוכלוסיה בהם רבה. הבתים הללו עומדים על עמודים. מבחינת בטחון יחסי המקום בין העמודים הוא המתאים ביותר לבניית מקלט, ע"י הקמת קירות והשענת התקרות. אבל יש בתים רבים בהם לסם חסכון ורווח הופכים את המקום הזה לחנות או למחסן, וצריך לדאוג גם לכך.

בענין המים, קראנו שמצאו אצל פדאיון בקבוקי-דעל כדי להרעיל את הבארות. הבריכות שבונים היום הן בריכות סגורות עם פתח סלמעלה. האם מבטיחים שלא יהיה כל-כך קל לגסת אליהן עם דעל? נוסף לכך, בבריכה אחת מצאו תחמושת של פדאיון, מסמן תחמושת שבו יכלו להצטייד בעברם מאזור לאזור, כי הבריכה נמצאת בצומת. גם זאת צריך לבדוק.

שר הפנים:

הסר דיבר על תקלה בענין חלוקת הדלק. האם לא רצוי שאצל רופא יהיה סלאי של דלק לשעת חירום, סלאי שיצמוד תחת פיקוח?

יש דרך יותר פשוטה: מקומות שסם מחלקים רק לאנשים בעלי זכות עדיפות, ומקומות אלה יהיו מצויידיים במקום ראשון.

ישיבת ועדת הפנים
27.11.56

ח. סגורי-כהן: יש הרבה פחים מסומטים בטקסות ציבוריים, וטוב יהיה אם יספקו פחים כאלה לאנשים לשם כיסוי השוחות.

בנוגע לסלואי של מזון, אין הדבר צריך להיעשות ע"י הוראה להכין סלואי כזה, כי הדבר יצור בהלה. אבל צריכות להיות חבילות מזון טובות, חבילות מצות או כדומה, מזון שאינו מתקלקל ואפשר להחזיקו זמן רב. יש לחשוב על סידור מרכזי ולא על הוראות.

היו"ר י. ריפתין: יש לי ענין שאינו שייך במיטריין לוועדת הפנים. בוועדת העבודה התעוררה שאלה בנוגע לחלק מהחוזרים לצבא, הנכנסים ישר לתוך חוטר-עמדה. זוהי שאלה של סורל. אני יודע ששר העבודה מקדים לענין זה תשובת-לב טרובה. אבל אין זאת שאלה ישר אחד יכול לפתור.

אני מצטרף לדברי חבר הכנסת סגורי-כהן בענין גילוי יזמה מרכזית לשמירת השוחות. כי עם בוא הגשמים עלול עמל רב ללכת לטמיון. יש לפרסם הוראות בענין זה. אם יש לאדם קרטיס או פחים - עליו לכסות את השוחות ולהחזיק בקרבת מקום דלי עם מים. צריך לפרסם הוראות מה על האנשים לעשות לאחר הגשם הרגשון, וכו'. טוב היה אילו אפשר היה לספק חטרים. יכולות גם לקרות תאונות של נפילה בליה לתוך שוחה. אולי כדאי להעמיד ליד השוחה אבנים לבנות כדי להזהיר את האנשים. צריך לפרסם הוראות הג"א לציבור לקראת החורף.

ח. סגורי-כהן: רציתי להוסיף עוד משהו. אשר הזכיר את ענין המכוניות. ברצוני להזכיר מקרים הפוכים שאלו שדיבר עליהם השר. אני מכיר אנשים שגוייסו להג"א כי הם כבר סבוגרים, אבל את מכוניתם מסרו, ועד היום אינם יודעים היכן היא. או אנשים שהחזירו להם מכונית מקולקלת לחלוטין, שעבורה שולמו פיצויים בסך 30-40 לירות, אבל האיש חייב למכור את המכונית שאינה ראויה עוד לשימוש.

שר הפנים: על אדם כזה להגיש תביעה לפיצויים.

בענין השוחות שהזכיר היו"ר - לא הייתי אני מייעץ להציב אבנים מטויידות ליד השוחות, כי אפשר לזהותן גם שלמעלה.

א. עבאס: יש חוק המחייב את בוני הבתים להקים מקלטים. חוק זה אינו עומד במבחן המציאות. כל בתי השיכון העממי אין בהם מקלטים, או שאת דירת-הקרקע המיועדת למקלט הופכים לדירת-סגורים. הוקמו ע"י רשויות מקומיות מקלטים ציבוריים בודדים, נדמה לי שבמכוונות שמסביב למרכז העיר לא הוקמו מקלטים כאלה. היו אצלי אנשים שטענו: בעיר יש בתים בני כמה קומות שיכולים בשעת הדחק לשמש מקלטים. אבל במכוונת התקנה, למשל, יש 40-50 אלף נפש, ואין שם אף בנין הראוי לשמש כמחסה. לשכונות אלו צריכה העיריה לדאוג. יש אצלנו עבודות-דחק ועבודות יזומות. אולי כדאי שהעבודות היזומות הללו יהיו בחפירות שוחות או בניית מקלטים?

שר הפנים: כל מי שמעסיק פועל-דחק כזה יצטרך להוסיף פי שנים על מה שמסלם מסרד העבודה לפועל-הדחק.

א. עבאס: אני רואה עשרות פועלים המגרדים כביש. הם יכולים לעבוד בחפירות, כי חייב להיות תכנון למקלטים ושוחות במכוונת העוני.

אשר למנות הברזל, גם אני חושב שבכל משפחה צריכה להימצא מנת-ברזל כזאת. יש לדאוג לכך שמחוסרי האמצעים יוכלו לשלם עבורה בשנים-סלושה טיעורים.

ישיבת ועדת הפנים
27.11.56

ש. פרלסטון:

אני מסכים לזה בהחלט.

א. עבאס:

גיוס האנשים היה מסודר מאד, אבל לגבי הסכוניות היה פיגור רב. כיצד חושבת הממשלה להסדיר זאת?

שר הפנים:

הצעתי לקבוע ועדה מסותפת של חמסה אשר תעבור בטווח שבוע על כל מה שהיה, ולאור מה שהיה תגיש הצעות להבא, עד יום א' הבא.

א. עבאס:

אבל במה יחייבו את האיש שלא העמיד את עצמו או את סכוני, כדי שלא ייסנו סקרים כאלו שהזכיר השר בכפר-סבא?

אני מצטרף לדברים שבאשרו בענין מקורות

המים ובארות המים.

כן אני רוצה להצטרף לדברים שבאשרו על התנהגותו הטובה של הציבור, אם כי לא הועד למבחן קשה.

שר הפנים:

אם כי לא כל הדברים שבאשרו כאן שייכים למסדר הפנים, בכל זאת אראה חובה לעצמי להפנות את הדברים לשרים המעיינים. אבל יש חלק מהדברים שאני מוצא חובה להעיר עליהם.

בענין השוחות אתקשר עוד היום עם ראש הג'א, ונדאה מה אפשר לעשות בנוגע לבתיים על עמודים, שוחות מכוסות, סדרים לקראת החורף וכו'.

אינני מבין הרבה בענין חבילות הסזון

והמצות, אבל אתקשר בענין זה עם שר המסחר והתעסיה ואבקש שבידוק זאת.

בנוגע לחוסר-עבודה לסי שחזר מהחזית -

ברור שהדבר אינו שייך לי. ייתכן שאח"כ יהיה הענין שייך לי, כשצריך יהיה להגדיל את תקציב הרטיות המקומיות לעבודות-דחק. כמסדר העבודה עושה את עבודת הדחק בצורה בלתי-אמצעית, הוא מסלם לפועל את כל שכר הדחק במלואו. כשהדבר נעשה דרך רטות מקומית, הם נותנים בערך ארבע לירות, וכ-7 לירות צריכה להוסיף הרטות המקומית. אתמול יסבה אצלי מסלחת מטעם חבר הסלטון המקומי, וראש עיריית פ'ת שאל: "יש לי 100 פועלי דחק שבעזרתם התחלתי לחפור שוחות. הסכום מתבטא ב-800 ל"י ליום. דרשתי סלפחות חצי מהסכום לא יפול על העיריה, ולא נענית. עכשיו דורשים ממני להגדיל זאת עד להתחלת הקטיף, ועניתי בלאן מוחלט מסום ש-800 ל"י ליום פירוטם 20 אלף לירות לחודש". כשעוררים אפוא את הבעיה הזאת, צריך לתת גם תשובה לענין הכספי.

הוא הדין בסוחות מכוסות. כשאתה נותן

עצות לאזרחים - אין אתה אחראי לתקציב. אבל כשאתה אוכר זאת לרטות מקומית - אתה חייב להראות לה את התקציב. וכנין תיקח את הכסף?

בענין האנשים שלא העמידו את סכוניותיהם,

חלק מהם יעמוד למספט. קשה גם להוכיח שאדם כזה קיבל את סני הפתקים בבת אחת, ולא קיבל את הפתק לגיוס הסכוניות שעתיים אחרי שהלך הוא עצמו לצבא.

באשר: "אין גוזרים גזירה שרוב הציבור

אינו יכול. לעמוד בה". ואטנם, גזרנו גזירה שבכל בית צריך להיות מקלט. אבל כדי לבנות היום בכל בית מקלט, יש צורך במספר פועלים העולה בהרבה על כל מחוסרי-העבודה, וכן יש צורך בכמות עצומה של חטרים. גם אם היה מצבנו הכספי נפלא, לא היינו יכולים להקציב זאת מתקציבנו ולא לדרוש מהאזרחים להוציא זאת מתקציבם הם. מסום כך אנו נוהגים ביודעין בענין זה בגמישות. גם בבניני הממשלה עצמם אין מקפידים על כך. הביאו למשל בחיפה אדם למספט על שלא הדביק ניירות על החלונות כנדרש, וכמעט לפני הסופת אמר: מדוע את רוצה לספוט אותי - הסתכלי בחלונות ביהמ"ס. אינני רוצה לדבר זה לפורסם ברבים, כדי שלא לשחרר מחונה גם את אלה המקיימים אותה, אבל זוהי עובדה.

ישיבת ועדת הפנים
27.11.56

שר הפנים:

סוכחים טוענים שהוכח שסוחה יעילה כמעט
באותה טידה כמו סקלט, אלא שהיא פחות נוחה. הארה היא בחורף הסתקרב.

לגבי סוחות בשכונות, הרי קודם-כל אנו
דוגמים לגית-ספר, בית-זקנים וכדומה. שנית, אנו דוגמים למקום אשר
במסך היום עוברים בו אלפי אנשים. אם בתחנה המרכזית בת"א יש סקלט -
אין זה סקלט שנבנה עבור מרכז ת"א, אלא זהו סקלט לכל תושבי הפרברים
העוברים שם יום-יום. הוא הדין ליד הדואר המרכזי או במקומות אחרים
דומים. הי-אפשר אפוא לבוא ולטעון: במרכז בונים ובשכונות לא. דוקא
באותם מרכזים בהם בונים את הסקלטים, בשעות הלילה יש תנועה קטנה
ביותר, אבל עלינו להתחשב במספר האנשים הסתובבים שם במשך היום.

בנוגע לכוח אדם, הצעתי להקים שתי
ועדות, אחת לבעיות כוח אדם, והשנייה לבעיות הרכב. אבל היות וצוואר-
הבקבוק הפעם היה ענין הרכב, הוחלט לבדוק קודם-כל ענין זה. ענין
כוח האדם קטור בהרבה בהחלטה על ענין המרכזים הסחוזיים שהזכרתי.
כל זמן שלא יהיה מרכז כזה, יוגטחו אטנם הריכוזים הגדולים, אבל
ענין המאפיה במקום קטן ופרווק לא יוסדר. יש גם ענין של מרכזי-טובה
בכל אחד מהסחוזות, שמהיה להם רשות של עיכוב עד שהחלטה תקבל אישור
של האינטנטיביות המרכזית.

היור' י. ריפתיין:

אני טודה לשר הפנים. ועדת הפנים תהיה
מוכנה לשתף-פעולה עם השר בכל עת שתידרש.

אם תוכל להיות לעזר.

(הישיבה נבעלה בשעה 10.30)